

KIRJALLINEN KYSYMYS 478/2011 vp

Naakkojen aiheuttamien vahinkojen vähentäminen

Eduskunnan puhemiehelle

Naakka (*Corvus monedula*) on luonnonsuojelulla rauhoitettu erittäin harvinaisena ja uhanalaisena lintulajina. Väitetyistä harvinaisuudesta huolimatta naakkaa esiintyy suuressa osassa läntistä Euraasiaa ja myös Pohjois-Afrikassa. Suomessa naakkakannat ovat vahvimpia maamme etelä-, länsi- ja itäosissa, mutta naakan pesiä on aina Rovaniemelle ja Kemijärvelle saakka. Arvio on, että Suomessa pesii noin 110 000—130 000 naakkaa, eli kovin harvinainen näky naakka ei ole.

Myös Pohjanmaalla naakat ovat yleistyneet, ja niitä näkee lentelevän taajamien taikka lakeuksien yllä jo satapäisinä parvina. Samassa suhteessa naakan lisääntymisen kanssa lisääntyvät myös naakan aiheuttamat vahingot. Naakkojen kirkumisesta koitua meluhaitta ja häirintä sekä ulosteiden sotkemat pihanurmet ovat vielä "lieviä" ongelmia. Paljon suuremman ongelman muodostavat naakkojen tukkimat rakennusten savuhormit, naakan ulosteiden pilaamat viljat viljasiloissa sekä naakkojen repimien tuorerehupaalien rehun pilaantuminen.

Naakat muuraavat mieluusti pesänsä rakennusten savuhormeihin. Savesta ja risuista "muurattu" ja taitavasti hormin tiiliväleihin nivottu pesä on erittäin kestävä, eikä sitä useinkaan saa rikottua hormia purkamatta. Tukittu savuhormi on paloturvallisuusriski.

Luonnonsuojelulaki kieltää rauhoitettujen lintujen pesien rikkomisen ja pesinnän häirinnän muutoinkin. Tilanne on ristiriitainen luonnonsuojelulain ja pelastuslain välillä, sillä pelastus-

lain 3 luvun 13 §:n mukaan rakennuksen omistajan, haltijan ja huoneiston haltijan velvollisuus on huolehtia siitä, että tulisijat ja savuhormit on huollettu ja puhdistettu.

Naakkojen aiheuttamista vahingoista on mahdollista saada korvausta valtiolta. Kuulemani mukaan suurin yksittäinen summa — 33 000 euroa — on maksettu naakkaparvien sotkemasta kaaliviljelmästä. 10 000 euron korvaus on myös maksettu naakkojen tuhoamasta hernepellolta, ja pienempiä korvaussummia on maksettu revityistä pyöröpaaleista. Tiedossa ei ole, onko korvauksia maksettu hajotetuista ja uudelleen muuratuista savuhormeista, mutta ilmeisesti myös tuollaisista vahingoista voi korvausta hakea. Hormiremonttien yhteydessä puhutaan työ- ja materiaalikustannuksiltaan sadoista ja jopa tuhansista euroista.

Naakkojen aiheuttamat vahingot ovat yleisiä ja lisääntyvät koko ajan. Voidaan päätellä, että erittäin uhanalaisena ja harvinaisena rauhoitettu naakka onkin todellisuudessa perin yleinen varislintu, jonka suojelemiseen ei enää ole tarvetta. Naakan luonnonsuojelulakiin perustuvan rauhoituksen poistaminen oikeuttaisi naakan vahingoista kärsiviä suoraan ja välittömästi torjumaan ja ennalta ehkäisemään naakkaparvien aiheuttamia vahinkoja ja tarvittaessa poistamaan naakan pesät savuhormeista ilman seuraamusten pelkoa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

KK 478/2011 vp — Reijo Hongisto /ps

*Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä
naakkojen aiheuttamien vahinkojen vä-*

*hentämiseksi ja naakan metsästyksen
sallimiseksi?*

Helsingissä 12 päivänä tammikuuta 2012

Reijo Hongisto /ps

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Reijo Hongiston /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 478/2011 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä naakkojen aiheuttamien vahinkojen vähentämiseksi ja naakan metsästyksen sallimiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Metsästyslain (615/1993) 5 §:ssä luetellaan riistaeläimet ja rauhoittamattomat eläimet, joihin naakka ei kuulu. Luonnonsuojelulain (1096/1996) 37 §:n mukaisesti luonnonsuojelulakia sovelletaan Suomessa ja Suomen talousalueella esiintyviin luonnonvaraisiin eläimiin lukuun ottamatta metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettuja riistaeläimiä ja rauhoittamattomia eläimiä. Tällä perusteella naakka on luonnonsuojelulailla rauhoitettu laji ja sitä koskevat luonnonsuojelulain 39 ja 49 §:n rauhoitussäännökset. Lajin harvinaisuus tai uhanalaisuus ei pelkästään ole rauhoituksen edellytys.

Naakan rauhoitus ei ole kuitenkaan aivan ehdoton. Rauhoituksesta voidaan poiketa muun muassa kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi sekä viljelmille, kotieläimille, metsille, kalavesille ja vesistöille koituvan vakavan vahingon estämiseksi. Muita tyydyttäviä ratkaisuja voivat olla tehokkaat vahinkojen ennaltaehkäisyn keinot. Jos muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole, ja jokin lintudirektiivin (2009/147/ETY) 9 artiklan 1 kohdan perusteista täyttyy, voi alueellinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus myöntää hakijalle luvan poike-

ta naakkaa koskevista 39 ja 49 §:n rauhoitussäännöksistä.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ovat myöntäneet lupia poiketa naakan rauhoitussäännöksistä niille tehtyjen hakemusten perusteella. Vuonna 2010 myönnettiin viisi lupaa joista neljässä perusteena oli niiden viljelmille aiheuttamat vahingot ja yhdessä kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaaminen niiden elintarvikkeiden varastoinnille ja jalostukselle aiheuttaman haitan vuoksi. Toimenpiteenä oli 200 naakan ampuminen, mutta myös muita keinoja, lintujen pelottelua ja karkottamista, piti käyttää ampumisen ohella.

Ympäristöministeriön päätöksen (1626/1991) mukaan voidaan rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvaamiseksi maksaa avustuksia. Vuonna 2010 alueellisille elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille tuli 75 hakemusta, joiden yhteenlaskettu korvaussumma oli 154 000 euroa. Naakan aiheuttamista vahingoista viljelmille ja rehupaaleille tehtiin 17 hakemusta, joiden perusteella maksettiin avustuksia 50 700 euroa. Avustuksen saajia on kehoitettu käyttämään avustus mahdollisuuksien mukaan vahinkojen ennaltaehkäisyyn.

Naakan rauhoituksen poistaminen tarkoittaisi sitä, että laji olisi lisättävä metsästyslain muutoksella sen 5 §:ssä mainittuihin rauhoittamattomiin eläimiin. Näitäkin koskee metsästysasetuksen (170/2011) 25 a §:n mukainen pesimäaikainen rauhoitus, josta riistakeskukset voivat myöntää poikkeuksen, jos lintudirektiivin 9 artiklan 1 kohdan edellytys on olemassa eikä muuta tyydyttävää ratkaisua löydy. Metsästyslain 7 luku säätelee rauhoittamattomien eläinten pyydystämistä ja tappamista.

Lintudirektiivin 10 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on kiinnitettävä erityistä huomiota lintudirektiivin liitteessä V lueteltuihin asioihin liittyvään tutkimukseen ja työhön. Yksi näistä asioista on lintujen aiheuttamien vahinkojen estämiseen tarkoitettujen menetelmien kehittäminen ja edelleen kehittäminen.

Naakka on yleistynyt, sillä se hyödyntää rakennusten ym. tarjoamia pesäpaikkoja, se käyttää elintarvikkeiden jalostuksen ylijäämää, turkistarhoilta ja rehuvalmistamoista sekä kaatopaikoilta löytämäänsä ravintoa. Naakka on hyötynyt ilmaston muutoksesta ja leudoista talvista ja se ei enää muuta talveksi. Naakka hyötyy myös ihmisen läheisyydestä, jota sen luontaiset viholliset välttävät.

Naakan lisäksi myös korppi, varis ja mustavaris aiheuttavat vahinkoja. Lintujen aiheuttamia vahinkoja voidaan ehkäistä monilla menetelmillä. Naakkojen käytöstä voidaan manipuloida erilaisilla pelottimilla, joilla ne saadaan pysymään poissa puutarha- ja muilta viljelmiltä. Kuivaheinä- ja säilörehupaalit voidaan suojata verkoin tai tiheillä siimoituksilla. Elintarvikkeiden varastoinnin ja jalostuksen käsittelyn vaiheita ja rakenteita voidaan muuttaa niin, etteivät naakat pääse kosketuksiin elintarvikkeiden kanssa. Naakat voidaan karkottaa navetoista ym. rakennuksista saneeraamalla niistä pesimäajan ulkopuolel-

la naakkojen pesäpaikat ja aukot. Naakkojen pesät savupiipuista voidaan poistaa pesintäajan ulkopuolella ja ne tulisi varustaa rakenteilla, jotka estävät uusien pesien rakentamisen. Yksi keino vähentää naakkakantaa on saneerata elintarvikkeiden jalostuksen, rehuvalmistamojen ja turkistarhojen mahdollistamat ravintolähteet sekä tehostaa kaatopaikkojen hoitoa.

Ympäristöministeriö on kannustanut eri tahojen ja vahinkojen ennaltaehkäisyn innovatiiviseen kehittämiseen. Ympäristöministeriö on rahoittanut ennaltaehkäisyn keinojen kehittämistä ja toimivuuden tutkimusta ja naakan aiheuttamien haittojen hallintaa koskevaa selvitystä Helsingin yliopistossa. Nämä ovat lintudirektiivin tarkoittamia muita tyydyttäviä ratkaisuja sen sijaan, että rauhoitusmääräyksistä poikettaisiin naakkoja tappamalla.

Luonnonsuojelulain mukaisista naakan rauhoitussäännöksistä myönnetty poikkeus ehtoi-
neen antaa mahdollisuudet puuttua akuuttiin ja paikalliseen ongelmaan. Vahinkojen korvaamiseksi maksettavat avustukset ovat myös keino selvittää niiden aiheuttamista taloudellista ja usein odottamattomistakin tappioista. Pysyvämpänä ja kestävämpänä ratkaisuna ongelmaan ympäristöministeriö pitää kuitenkin vahinkojen ennaltaehkäisyn keinojen laajaa käyttöönottoa.

Helsingissä 17 päivänä helmikuuta 2012

Ympäristöministeri Ville Niinistö

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 478/2011 rd undertecknat av riksdagsledamot Reijo Hongisto /saf:

Vad tänker regeringen vidta för åtgärder för att minska förekomsten av skador förorsakade av kajor och tillåta jakt på kajor?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

I 5 § i jaktlagen (615/1993) uppräknas de djurarter som räknas som vilt och icke fredade djur, och dit hör inte kajan. Enligt 37 § i naturvårdslagen (1096/1996) tillämpas bestämmelserna i lagen på vilt levande djurarter som förekommer naturligt i Finland och Finlands ekonomiska zon, med undantag av vilt och icke-fredade djur som avses i 5 § i jaktlagen. Enligt detta är kajan en art som är fredad enligt naturvårdslagen, och omfattas av de fridlysningsstadganden som avses i 39 och 49 § i naturvårdslagen. Enbart att en art är sällsynt eller hotad är inte en förutsättning för fridlysning.

Kajans fridlysning är ändå inte ovillkorlig. Undantag från fridlysningsbestämmelserna kan beviljas bland annat för säkerställande av människans hälsa och den allmänna säkerheten, samt för förhindrande av allvarliga skador på odlingar, husdjur, skog, fiskevatten och vattendrag. Andra tillfredsställande lösningar kan vara att använda effektiva metoder för förebyggande av skador. Om det inte finns någon annan tillfredsställande lösning, och om något av de grundvillkor som anges i artikel 9.1 i fågeldirektivet (2009/147/EEG) uppfylls, kan den regionala närings-, trafik- och miljöcentralen bevilja sökande

undantag från fridlysningsbestämmelserna i 39 och 49 § rörande kajan.

Närings-, trafik- och miljöcentralerna har beviljat undantag från fridlysningsbestämmelserna rörande kajor på basis av ansökningar som inlämnats till centralerna. År 2010 beviljades fem tillstånd, av vilka fyra motiverades med skador som fåglarna orsakar på odlingar, och ett med säkerställande av människans hälsa och den allmänna säkerheten på grund av skador på livsmedel under lagring. Åtgärden gick ut på att skjuta 200 kajor, men också andra metoder, som t.ex. att skrämma eller jaga bort fåglarna, skulle användas vid sidan av skjutningen.

Enligt miljöministeriets beslut (1626/1991) går det att bevilja bidrag för ersättande av skador som fridlysta arter förorsakat. År 2010 inlämnades till de regionala närings-, trafik- och miljöcentralerna 75 ersättningsansökningar till ett sammanlagt belopp om 154 000 euro. För skador på odlingar och foderbalar orsakade av kajor inlämnades 17 ansökningar, på vilka bidrag betalades till 50 700 euro. Mottagarna har uppmanats att använda bidragen till att, i mån av möjlighet, förebygga skador.

En upphävning av kajans fridlysning skulle innebära att arten genom en ändring av jaktlagen skulle införlivas med de icke-fridlysta arter som nämns i 5 §. Också för dessa gäller den fredning under häckningstiden som avses i 25 a § i jaktförordningen (170/2011), från vilken viltcentralerna kan bevilja undantag, om det villkor som avses artikel 9.1 i fågeldirektivet uppfylls och någon annan tillfredsställande lösning inte hittas. I 7 kap i jaktlagen regleras fångsten och dödandet av icke fredade djur.

Enligt artikel 10.2 i fågeldirektivet ska medlemsstaterna ägna särskild uppmärksamhet åt

forskning och arbete inom de ämnesområden som anges i bilaga 5 i direktivet. Ett av dessa är att ta fram och vidareutveckla metoder för att förhindra skador orsakade av fåglar.

Kajan har blivit allmän eftersom den kan utnyttja byggnader mm. som boplatser och kan utnyttja spill från livsmedelsindustrin och från pälsfarmer, fodertillverkningsanläggningar och avfallsplatser som föda. Kajan har haft nytta av klimatförändringen och de milda vintrarna och flyttar inte längre bort till vintern. Dessutom drar den nytta av närheten till människor, som dess naturliga fiender undviker.

Förutom av kajor förorsakas skador också av korpar, kråkor och råkor. Skador förorsakade av fåglar kan förhindras med många olika metoder. Kajornas beteende kan manipuleras med hjälp av olika skrämmor, som håller dem borta från trädgårds- och andra odlingar. Hö- och ensilagebalar kan skyddas med nät eller tätt uppspända trådar. De olika skeden och konstruktioner som används för lagring och förädling av livsmedel kan ändras, så att kajor inte längre kommer i kontakt med livsmedlen. Kajor kan skrämmas bort från djurstall och andra byggnader genom att utanför fåglarnas häckningstid sanera bort eventuella boplatser och täppa till hål. Utanför häckningstiden plockar man bort kajbon från skorstenar, och ut-

rustar dem med konstruktioner som hindrar fåglarna att bygga nya bon. Ett sätt att minska kajstammen är att sanera bort de näringskällor fåglarna har i anslutning till livsmedelsförädling, foderkök och pälsfarmer och att effektivisera skötseln av avstjälningsplatser.

Miljöministeriet har uppmuntrat olika instanser till att innovativt utveckla metoder för att förebygga skador. Miljöministeriet har finansierat en utredning vid Helsingfors universitet som går ut på att utveckla förebyggande metoder och undersöka deras effektivitet i fråga om att bemästra skador orsakade av kajor. Detta är sådana andra tillfredsställande lösningar som avses i fågeldirektivet, som kan vidtas i stället för att bevilja undantag från fridlysningsbestämmelserna och döda kajor.

De undantag från bestämmelserna om kajans fridlysning som ingår i naturvårdslagen och villkoren i dem ger möjligheter att ingripa vid akuta och lokala problem. Också de bidrag som betalas som ersättning för skador är ett sätt att kartlägga de ekonomiska och ofta också oförutsedda förluster de förorsakar. Miljöministeriet anser ändå att en mer permanent och hållbar lösning på problemet endast kan nås genom att på bred bas ta i bruk olika skadeförebyggande metoder.

Helsingfors den 17 februari 2012

Miljöminister Ville Niinistö